

YOSHLAR ORASIDA KORRUPSIYA BILAN KURASHISH, UNING SALBIY OQIBATLARINI TUSHUNTIRISH VA KORRUPSIYASIZ KELAJAK YARATISH G'OYASINI TARG'IB QILISH

Sogukpinar Dilorom Alimovna

*O'zbekiston Jahon tillari universiteti <<Ijtimoiy fanlar>> kafedrasida katta
o'qituvchisi*

Annotasiya. *Korrupsiya jamiyatning barqaror rivojlanishiga tahdid soluvchi, davlat institutlariga bo'lgan ishonchni susaytiruvchi, iqtisodiy o'sishni sekinlashtiradigan va adolat tamoyillarini buzib ko'rsatuvchi asosiy tahdidlardan biridir. Ushbu maqolada yoshlarning korrupsiyaga qarshi kurashda asosiy ishtirokchi sifatidagi roli ko'rib chiqiladi. Korrupsiyaning yoshlar va butun jamiyat uchun salbiy oqibatlari tahlil qilinib, yoshlarning korrupsiyani idrok etishiga ta'sir etuvchi omillar ham o'rganilmoqda. Tahlillar asosida yoshlarni korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha faoliyatga jalb etish bo'yicha strategiyalar, jumladan, ma'rifiy tashabbuslar, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, fuqarolik faolligini qo'llab-quvvatlash va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish taklif etilmoqda. Maqolada yoshlarning faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish, korrupsiyadan xoli kelajak qurishda ishtirok etishi uchun qulay muhit yaratish zarurligi ta'kidlangan.*

Kalit so'zlar: *korrupsiya, yoshlar, korrupsiyaga qarshi kurash, fuqarolik faolligi, ta'lim, barqaror rivojlanish.*

Kirish: Har qanday xalqning kelajagi uning yoshlari qo'lida. Iqtisodiyotni barpo etish, madaniyatni rivojlantirish, jamiyatning axloqiy asoslarini shakllantirish aynan yosh avlodidir. Biroq, agar bu asoslar korrupsiya bilan qoplangan bo'lsa, rivojlanish istiqbollari xavf ostida qoladi. Korrupsiya, xuddi zang kabi, hukumatga bo'lgan ishonchni buzadi, iqtisodiy o'sishni sekinlashtiradi, adolat tamoyillarini va ijtimoiy tuzilmani buzadi. Shu bois, bugungi kunda bu illatga qarshi kurashga yoshlarni faol jalb etish har qachongidan ham muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Bizning vazifamiz nafaqat korrupsiyaning salbiy oqibatlarini haqida ma'lumot berish, balki yoshlarni unga qarshi kurashish uchun bilim, ko'nikma va motivatsiya bilan qurollantirishdir. Biz korrupsiyadan xoli kelajak utopiya emas, balki birgalikda harakat qilsak, befarq qolmasak, to'liq erishib bo'ladigan maqsad ekanligini ko'rsatishimiz kerak. Bu maqola korrupsiyaga qarshi kurashda yoshlarning rolini o'rganish, tahlil qilishga bag'ishlangan samarali strategiyalar yoshlarni tarbiyalash va bu jarayonga jalb qilish va shuningdek, barcha uchun adolatli va farovon kelajak yaratish yo'llarini topishga qaratilgan.

Korrupsiya jamiyat hayotining barcha sohalariga halokatli ta'sir ko'rsatadigan global muammodir. Bu demokratik institutlarga putur yetkazadi, iqtisodiy taraqqiyotga to'sqinlik qiladi va jinoyatchilikning ko'payishiga yordam beradi va ijtimoiy tengsizlikni chuqurlashtiradi. Yoshlar, millat kelajagi sifatida korrupsiyaning salbiy oqibatlariga ayniqsa zaifdir, chunki u yoshlarni teng imkoniyatlardan mahrum qiladi, ularning ta'lim, sog'liqni saqlash xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini cheklaydi va ish bilan ta'minlanadi va ularning davlat muassasalariga ishonchini susaytiradi.

Yangi O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurash davlat siyosatining eng ustuvor yo'nalishiga aylandi. Bu so'nggi yillarda korrupsiyaning oldini olishga qaratilgan ma'muriy islohotlar sohasida qabul qilingan konseptual ahamiyatli normativ-huquqiy hujjatlar misolida ham yaqqol namoyon bo'lmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tashabbusi bilan qabul qilingan va O'zbekistonda amalga oshirilayotgan yangi islohotlarning bosh hujjati bo'lgan 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi korrupsiyaga qarshi kurashish samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Adabiyotni organish: Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yoshlarning korrupsiya haqidagi tasavvuriga turli omillar, jumladan, ijtimoiy-madaniy me'yorlar, ta'lim darajasi va korrupsionerlar bilan munosabatda bo'lish tajribasi ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarning ta'siri. Ba'zi tadqiqotlar shuni ta'kidlaydiki, korrupsiya darajasi yuqori bo'lgan muhitda o'sgan

yoshlar bu hodisaga ko'proq bag'rikenglik bilan qarashlari va uni hayotning muqarrar qismi sifatida ko'rishlari mumkin. Boshqa tadqiqotlar esa, aksincha, yuqori darajadagi bilim va tanqidiy fikrlashga ega bo'lgan yoshlarning korrupsiyani qoralashi va unga qarshi faol kurashishga tayyor ekanligini ko'rsatmoqda.

Bunda fuqarolik jamiyati va nodavlat notijorat tashkilotlarining roli ham muhim jihatdir. Tashkilotlar yoshlarni korrupsiyaga qarshi kurash tadbirlariga jalb etish. Bu tashkilotlar yoshlarga o'z fikr-mulohazalarini bildirish, jamoatchilik muhokamalarida qatnashish, korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha loyihalarni amalga oshirish, davlat organlari faoliyatini monitoring qilish uchun maydon yaratishi mumkin.

Korrupsiya yoshlarga va butun jamiyatga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda, bu quyidagi jihatlarda namoyon bo'ladi:

Iqtisodiy oqibatlar: korrupsiya iqtisodiy o'sishning pasayishiga, investitsiyalarning chiqib ketishiga, davlat mablag'laridan samarasiz foydalanishga va ijtimoiy tengsizlikning oshishiga olib kelmoqda. Bu esa yoshlarni ishga joylashish, tadbirkorlik va turmush darajasini oshirish imkoniyatlaridan mahrum qilmoqda.

Siyosiy oqibatlar: korrupsiya davlat institutlariga bo'lgan ishonchni susaytiradi, demokratik jarayonlarni susaytiradi va avtoritarizm rivojiga ko'maklashadi. Bu yoshlarni siyosiy hayotda ishtirok etish va qarorlar qabul qilishga ta'sir qilish imkoniyatidan mahrum qiladi.

Ijtimoiy oqibatlar: korrupsiya jinoyatchilikning ko'payishiga, ta'lim va sog'liqni saqlash sifatining yomonlashishiga, ijtimoiy adolat darajasining pasayishiga va ijtimoiy keskinlikning kuchayishiga olib keladi. Bu O'zbekiston Respublikasi sog'liq, farovonlik va yoshlar xavfsizligida yomon tasir krsatadi.

Ma'naviy oqibatlar: korrupsiya axloqiy qadriyatlarni yuvib tashlaydi, cinizm va befarqlikni rivojlantirishga yordam beradi, shuningdek, yoshlarda jamiyatdagi xulq-atvor normalari to'grisida noto'gri tasavvurga ega bo'lishiga sabab boladi.

Yoshlarni korrupsiyaga qarshi kurashga samarali jalb etish uchun quyidagi elementlarni o'z ichiga olgan kompleks strategiyani ishlab chiqish va amalga oshirish zarur:

Tarbiyaviy tashabbuslar: korrupsiyaga qarshi ta'limni maktab va oliy o'quv yurtlari o'quv dasturlariga kiritish, shuningdek, yoshlar uchun mavzuli seminarlar, treninglar va tanlovlar tashkil etish zarur. Ushbu tashabbuslardan ko'zlangan maqsad yoshlar o'rtasida korrupsiya muammosi, uning salbiy oqibatlari va unga qarshi kurashish usullari to'g'risida xabardorlikni oshirishdan iborat bolishi kerak.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: Yoshlarda tanqidiy fikrlash, ma'lumotlarni tahlil qilish va asosli qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish zarur. Bu yoshlarga korrupsiya manipulyatsiyalarga yanada samarali qarshilik ko'rsatish va davlat organlarining harakatlarini baholash imkonini beradi.

Fuqarolik faolligini qo'llab-quvvatlash: Davlat xaridlarini monitoring qilish, korrupsiya holatlarini tekshirish va fuqarolar huquqlarini himoya qilish kabi korrupsiyaga qarshi kurashishga qaratilgan fuqarolik tashabbuslarida yoshlarning ishtirokini qo'llab-quvvatlash zarur.

Qulay muhit yaratish: Yoshlarning faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish va korrupsiyaga qarshi kurashishda ishtirok etishi uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish zarur. Bu so'z erkinligini ta'minlash, axborot olish, faollar huquqlarini himoya qilish va mustaqil ommaviy axborot vositalarini qo'llab-quvvatlashni o'z ichiga oladi.

Xulosa: Yoshlar korrupsiyaga qarshi kurashda asosiy ishtirokchi hisoblanadi. Yoshlarni korrupsiyaga qarshi kurashga jalb etish adolatli va farovon kelajakni barpo etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Yoshlarni samarali jalb etish uchun ta'lim tashabbuslari, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, fuqarolik faolligini qo'llab-quvvatlash va zamonaviy texnologiyalardan foydalanishni o'z ichiga olgan kompleks strategiyani ishlab chiqish va amalga oshirish zarur. Shuni e'tirof etish kerakki, korrupsiyaga qarshi kurash davlat, fuqarolik jamiyati va yoshlarning birgalikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladigan uzoq muddatli va murakkab jarayondir. Faqat kuchlarni birlashtirib, biz korrupsiyadan xoli kelajak yaratishimiz mumkin.

1. Нилуфар Нодирхонова. Борьба с коррупцией является важным фактором обновления государства и общества .strategy.uz, 28 Окт. 2021г.

2. Heyneman, S. P. (2004). Education, social cohesion, and corruption: A cross-national analysis. *International Journal of Educational Development*.
3. Norris, P. (2002). *Democratic phoenix: Reinventing political activism*. Cambridge University Press.
4. Rothstein, B., & Uslander, E. M. (2005). *All for all: Equality, corruption, and social trust*. World Politics.
5. Schedler, A., & Mudde, C. (2003). *Anti-establishment politics*. Party Politics.
6. Transparency International. (2023). *Corruption Perception Index*.
7. UNDP. (2018). *Youth and Sustainable Development Goals: Challenges and Opportunities*.
8. Uslander, E. M. (2008). *Corruption, inequality, and the rule of law: The bullying state*. Cambridge University Press.